

A hazai büntetés-végrehajtás és a szabadulók társadalmi reintegrációjának földrajzi összefüggései

Hégely Péter
Elycon Kft.

Magyarországon mintegy 18.000 fő tölti jogerős szabadságvesztését valamelyik büntetés-végrehajtási intézményben. Sajnálatos tény, hogy az elítéltek mintegy 50-55%-a egyszeres, vagy többszörös visszaesőnek számít, azaz legalább egyszer már sikertelen volt a társadalmi integrációja, ismételten a bűn útjára lépett. Általában elmondható, hogy minél korábban kezdődik valaki bűnözői karrierje, illetve minél több időt tölt börtönben, annál kisebb esélye van arra, hogy szabadulás után megtalálja helyét a társadalomban. A bűnözés életformává válik, az elzárás pedig természetes élethelyzetként jelentkezik.

Valamennyi büntetés-végrehajtási intézmény általános jellemzője a totálisan zárt intézményi jelleg. Az elzárás során a döntéseket a fogvatartottak helyett és felett hozzák, az egyén személyes autonómiája lényegében megszűnik. A fogvatartás alatt a tudat fokozatosan beszűkül, a realitásérzék mind inkább elveszik. A szabadulás gyakran várva-várt örömteli, ám egyben az ismeretlentől való félelemmel is átítatott esemény, melyet a szakzsargon a „Kapuláz” fogalmával ír körül.

Egy büntetés-végrehajtási intézmény kvázi „társadalom a társadalomban”, mely viszonyrendszer földrajzilag legalább két szinten vizsgálható: a.) az Intézet elhelyezkedése az adott térség és/vagy ország társadalmában, államigazgatási rendszerében; b.) az Intézetben belül fogvatartott populáció sajátos hierarchiáján, tagozódásán, napi rutinján és külső kapcsolattartásán keresztül.

Az előadásban az alábbiakra keressük a választ: a.) van-e létjogosultsága és ha igen, hogyan sorolható be a „börtönföldrajz” a földtudományok rendszerébe; b.) milyen területi összefüggések figyelhetők meg a hazai büntetés-végrehajtásban; c.) milyen területi esélykülönbségek azonosíthatóak a szabadulást követően.